Фінмоніторинг ФОП: що робити, якщо банк запросив документи

Банк запросив у ФОП документи для фінмоніторингу? Сам факт такого запиту ще не означає, що підприємець порушив закон або що банк уже визнав його операції підозрілими. Банк зобов’язаний знати свого клієнта, розуміти характер його діяльності та перевіряти, чи відповідають фактичні операції наявній інформації про бізнес.

Водночас ігнорувати запит фінансового моніторингу не варто. Важливо не просто надіслати банку набір договорів і виписок, а **послідовно пояснити бізнес-модель ФОП, походження коштів, економічний зміст операцій та підтвердити пояснення документами**.

Коротко: банк повинен зрозуміти, чим реально займається ФОП, звідки надходять кошти, за що саме сплачують клієнти, кому підприємець перераховує гроші та чи відповідає рух коштів заявленій моделі бізнесу.

Чому банк проводить фінмоніторинг ФОП

Фінансовий моніторинг не зводиться до перевірки однієї суми або одного платежу. Банк аналізує клієнта та його операції із застосуванням ризик-орієнтованого підходу.

Зокрема, банк може зіставляти фактичний рух коштів із відомостями про вид діяльності ФОП, очікувані обороти, характер клієнтів і постачальників, джерела надходжень, призначення платежів та іншу інформацію, отриману під час обслуговування підприємця.

Тому одна й та сама сума може не викликати додаткових запитань в одному бізнесі та потребувати пояснення в іншому. Важливим є не лише розмір операції, а **її відповідність профілю конкретного клієнта**.

Законодавство надає суб’єкту первинного фінансового моніторингу право витребувати інформацію та офіційні документи, необхідні для належної перевірки клієнта. Водночас обсяг таких заходів визначається з урахуванням ризик-профілю клієнта, характеру ділових відносин, сум та регулярності операцій.

Що робити ФОП після отримання запиту банку

1. **Уважно прочитати весь запит.** Не обмежуйтеся першим пунктом. Банк може одночасно просити опис діяльності, документи щодо окремих операцій, інформацію про контрагентів та походження коштів.
2. **Зафіксувати строк відповіді.** Орієнтуйтеся саме на строк, зазначений банком. Якщо об’єктивно не встигаєте зібрати пакет документів, доцільно завчасно зв’язатися з банком, а не просто пропустити строк.
3. **Зрозуміти, що саме перевіряє банк.** Запит щодо походження коштів, транзитних операцій, великого обороту або конкретного контрагента потребує різних пояснень.
4. **Проаналізувати банківську виписку.** Потрібно побачити рух коштів так, як його бачить банк: надходження, подальші перекази, платежі фізичним особам, перекази між власними рахунками, готівкові операції та незвичні призначення платежів.
5. **Сформувати бізнес-модель ФОП.** Хто клієнти, що продається або які послуги надаються, звідки береться товар, де він зберігається, хто здійснює доставку, як залучаються клієнти та які ресурси використовуються для роботи.
6. **До кожного суттєвого пояснення додати доказ.** Договір, рахунок, інвойс, накладна, акт, замовлення, ТТН, переписка, документ платіжної системи або інший матеріал, який підтверджує фактичну операцію.
7. **Підготувати структурований лист.** Банку має бути легко співставити кожну відповідь із поставленим питанням та відповідними документами.

Які документи може попросити банк у ФОП

Універсального переліку документів для всіх ФОП немає. Пакет залежить від діяльності підприємця та питань, які виникли у банку.

Що перевіряється	Що може підтвердити інформацію
Фактична діяльність ФОП	опис бізнесу, КВЕД, сайт, сторінка магазину, профіль на маркетплейсі, договори, замовлення
Отримання доходу	договори, рахунки, інвойси, акти, накладні, чеки, замовлення, банківські документи

Походження товару	договори з постачальниками, накладні, рахунки, документи на закупівлю та доставку
Походження коштів	доходи від підприємницької діяльності, попередні накопичення, продаж майна, позика та інші реальні документально підтверджені джерела
Контрагенти	договори, рахунки, замовлення, акти, накладні, ділове листування
Рух коштів	банківські виписки та пояснення економічного змісту окремих платежів
Працівники та виконавці	трудові договори, цивільно-правові договори, документи щодо залучених підрядників
Матеріальна база	оренда приміщення, склад, обладнання, транспорт, фото товарних залишків або інші документи залежно від бізнесу
Іноземні клієнти	контракт, інвойс, банківський документ, документи платіжної системи, акт або інше підтвердження виконання послуги

Наявність конкретного документа залежить від самої операції. Наприклад, для консультаційної послуги складські документи очевидно не потрібні, а для торгівлі питання походження товару може бути принциповим.

Як правильно пояснювати операції банку

Слабка відповідь виглядає приблизно так: «це оплата за товар», «це мої гроші», «це постачальник».

Для фінансового моніторингу значно корисніше показати повний економічний зв’язок:

- **хто** здійснив платіж;
- **за що** були отримані або сплачені кошти;
- **на підставі чого** виникла операція;
- **який документ** її підтверджує;
- **чому саме така сума** була сплачена;
- **що відбулося з коштами далі**, якщо це має значення для запиту.

Наприклад, замість фрази «отримано оплату за товар» доцільно пояснити,

який саме товар реалізовано, за яким замовленням, кому, яким способом його придбано ФОП та яким документом підтверджується продаж.

Чому банк може звернути увагу на перекази з рахунку ФОП на особисту картку

Сам переказ коштів підприємцем між власними рахунками не пояснює банку подальший економічний зміст операцій.

Особливої уваги може потребувати ситуація, коли кошти надходять на рахунок ФОП, майже одразу переводяться на особистий рахунок підприємця, а з нього — третім фізичним особам.

Для банку тоді виникає природне питання: **хто є кінцевим отримувачем коштів і яке відношення цей платіж має до підприємницької діяльності?**

Якщо це господарський платіж, доцільно мати документи, які пояснюють його економічний зміст. Якщо кошти були виведені підприємцем для особистого використання, не потрібно створювати штучне бізнес-пояснення операції.

Що таке транзитні операції у фінмоніторингу ФОП

Термін «транзитність» на практиці використовують для опису руху коштів, коли гроші надходять на рахунок та невдовзі майже повністю перераховуються далі, а роль самого рахунку в економічній операції залишається незрозумілою.

Наприклад, питання можуть виникнути щодо системної моделі:

клієнти → рахунок ФОП → особистий рахунок → інші фізичні особи

Це не означає, що кожен швидкий переказ є порушенням. Однак чим складніше зіставити рух коштів з реальною господарською діяльністю, тим важливішими стають документи та пояснення.

Що не варто робити після отримання запиту фінмоніторингу

- **Ігнорувати запит банку.**
- **Надсилати десятки файлів без пояснення**, що саме кожен із них підтверджує.
- **Давати суперечливі відповіді** у різних документах або повідомленнях.
- **Вигадувати економічний зміст операції**, якого фактично не було.
- **Створювати або датувати заднім числом документи** для операцій, які ними не оформлювалися.
- **Приховувати очевидний рух коштів**, який і так видно з банківської виписки.
- **Змінювати версію пояснення** після додаткових питань банку без об’єктивної причини.

Якщо документа дійсно немає, краще коректно пояснити причину його відсутності та надати інші наявні підтвердження, ніж створювати недостовірний документ.

Що буде, якщо ФОП не надасть документи банку

Ігнорування запиту може мати суттєві наслідки. Законодавство прямо передбачає випадки, коли суб’єкт первинного фінансового моніторингу повинен відмовитися від встановлення або підтримання ділових відносин, зокрема у разі ненадання клієнтом документів чи відомостей, необхідних для здійснення належної перевірки.

Також банк має право відмовитися від проведення підозрілої фінансової операції.

Водночас **отримання запиту не означає автоматичного закриття рахунку**. Практичне завдання ФОП — надати банку достатню, логічну та документально підтверджену інформацію, яка дозволяє зрозуміти діяльність та операції клієнта.

Фінмоніторинг новоствореного ФОП

Сам факт того, що ФОП зареєстрований нещодавно, не є доказом ризикової діяльності.

Проте якщо одразу після реєстрації підприємець отримує значні обороти, має багато покупців, працює з великим асортиментом товарів або здійснює значну

кількість операцій, банк може захотіти краще зрозуміти походження такої бізнес-моделі.

У такому випадку корисно мати відповідь на практичні питання: звідки отримано товар, як сформовано клієнтську базу, який канал продажів використовується, звідки взято стартовий капітал, де зберігається товар та хто забезпечує виконання замовлень.

Мета не в тому, щоб штучно «створювати історію» ФОП, а в тому, щоб **реальна діяльність була зрозумілою та підтверджувалася фактичними документами**.

Як підготувати відповідь на запит фінмоніторингу

Зручно будувати відповідь за принципом «питання банку — пояснення — доказ».

Питання	**Пояснення**	**Документ**
Чим займається ФОП?	Короткий опис фактичної бізнес-моделі	КВЕД, сайт, магазин, договори, замовлення
За що надходять кошти?	Конкретні товари або послуги	рахунки, інвойси, накладні, акти, чеки
Звідки товар?	Назва та роль постачальника	договір, рахунок, накладна
Кому перераховано кошти?	Статус отримувача та економічна причина платежу	договір, рахунок, акт або інший документ
Чому кошти переведено на особистий рахунок?	Фактична причина переказу	банківська виписка та, якщо потрібно, документи щодо подальшої операції

Такий формат значно зрозуміліший, ніж архів із десятків файлів без пояснення, яке питання кожен документ має підтвердити.

Банк уже запросив документи?

Компанія «Вікторія» проводить **аналіз запиту фінансового моніторингу, банківських виписок, бізнес-моделі та документів ФОП**. Визначаємо операції, щодо яких можуть виникнути додаткові питання, та допомагаємо сформувати структуровані пояснення і пакет документів для банку.

Для початкового аналізу доцільно надати сам запит банку та виписки за період, якого він стосується.

Фінмоніторинг ФОП: аналіз та підготовка відповіді банку

Поширені запитання про фінмоніторинг ФОП

Чи має банк право вимагати у ФОП документи?

Так. Законодавство у сфері фінансового моніторингу дозволяє банку витребувати інформацію та офіційні документи, необхідні для здійснення належної перевірки клієнта та виконання інших вимог законодавства у сфері фінмоніторингу.

Чи означає запит банку, що ФОП уже визнаний ризиковим?

Ні. Запит може бути складовою належної перевірки або моніторингу операцій клієнта. Сам факт запиту не дозволяє зробити висновок, що банк уже визнав діяльність ФОП підозрілою.

Який строк відповіді на запит фінмоніторингу?

Насамперед необхідно керуватися строком, який банк зазначив у конкретному запиті. Якщо з об’єктивних причин підготувати повний пакет документів у цей строк неможливо, доцільно завчасно комунікувати з банком.

Чи може банк запитувати походження коштів?

Так. Під час моніторингу операцій банк у разі необхідності може встановлювати інформацію про джерело коштів, пов’язаних із фінансовими операціями клієнта.

Чи потрібно надсилати банку всі документи ФОП?

Ні, універсального правила про надання абсолютно всіх документів підприємця немає. Необхідно проаналізувати конкретний запит та надати інформацію і документи, які підтверджують відповідні обставини та операції.

Чи можна підготуватися до фінмоніторингу ще до запиту банку?

Так. Можна попередньо проаналізувати банківські виписки, відповідність операцій бізнес-моделі, походження коштів і товару, платежі контрагентам та наявність документів, які підтверджують основні операції.

Перевірка готовності ФОП до фінмоніторингу

Бухгалтерський та податковий супровід ФОП

Правильна організація поточного обліку, документів та банківських операцій значно спрощує пояснення діяльності підприємця, якщо банк надалі проводить додаткову перевірку.

Бухгалтерський супровід ФОП

Податкові консультації для ФОП та бізнесу